

DX-STUNDEN

Nr 61

AROS DX CLUB VÄSTERÅS

1992-01-10

Sida 1

KALENDERN

- 18/1 Klubbmöte med LYSSNARTRÄFF
I Möklinta (se nedan)
- 28/1 Stoppdatum till Stunden 62
- 16/2 Klubbmöte
- 25/2 Stoppdatum till Stunden 63
- 15/3 Klubbmöte
- 19/3 Stoppdatum för Stunden 64
- 12/4 Klubbmöte
- 1/5 Lyssnarträff (Prel.)

LYSSNARTRÄFF

Till 1992 års första klubbmöte och lyssnarträff lördagen den 18 januari, hälsas alla medlemmar hjärtligt välkomna.

Vi träffs i Möklinta där Bernt-Ivan Holmberg är värd. Vi börjar med kaffe kl 19.00, därefter kommer vi att försöka ta upp bordlagda ärenden från årsmötet.

Lite av de vanliga löpande ärendena kommer också upp.

Som ni sett i de senaste numren av DX-STUNDEN så är detta ett utmärkt QTH så därför skall vi samtidigt ha en lyssnarträff. Om det låter intressant kan du ringa till BIH som har tel nr 0224/80197 nå'n dag innan.

KLUBBMÄSTERSKAPET

P g a att Sovjetunionen inte finns längre har landet strukits ur listan på ingående länder.

Något land som ersätter Sovjet i tävlingen finns EJ .

INNEHÅLL

I detta nummer kommer förutom Jullogg även en norsk artikel om Radio Centras i Litauen.

I ÖVRIGT

Protokollet. sid 3

Loggen sid 4

QSL-Cupen sid 6

Resultat från tävlingar
sid 8

RDS - Radio Data System
sid 10

Radio i det Ryska Samväldet
sid 12

Radiolyssnaren på Råby
sid 14

Svensksändarlistan
sid 16

Radio Centras sid 17

Svensksändare sid 21

"Den sanna fria Radion"
sid 22

NY MEDLEM

Vi välkomnar *Lars-Göran Ström* in i klubben igen. Efter flera års bortavaro nappade LGS efter ett provex av Stunden. Hoppas du kommer att trivas i klubben.

RB

Sid 2

DX-STUNDEN är **AROS DX CLUBS** medlemstidning, som utkommer med ca 9 nr/år. Medlemsavgift i **ADXC**, 50 kronor 1992, kan inbetalas på klubbens postgiro 12 67 72-3.

STOPPDATUM: näst sista tisdagen i månaden, dock ej maj och juli då det ej utkommer någon **DX-STUNDEN**.

EFTERTRYCK: tillåtes om källan angives.

HUVUDREDAKTÖR: Rolf Berglund
Högloftsvägen 1, 1tr
724 80 VÄSTERÅS
tel 021-355869 arb 021-322540
telefax 021-112490 R Berglund avd BAP

*****
SPALTRERDAKTÖRER

SMÅTT & GÄTT: Magnus Jespersen, Regementsg.22, 723 45 V-ÅS
tel 021-180505 arb 021-323628

EE-NEWS och KLIPPT: Mikael Sjöberg, Stureg.12A^{II}, 752 23 UPPSALA
tel 018-117302

ALLMÄN REDAKTÖR: Jacques de Laval, Trattbärgarg. 4, 723 53 V-ÅS
tel 021-135716 arb 021-325319

LOGGAT: Bernt-Ivan Holmberg, Valsätra Pl.3120,
730 75 MÖKLINTA
tel 0224-80197

QSL-CUPEN: Lennart Weirell, Ringduveg. 38, 724 70 VÄSTERÅS
tel 021-357343 arb 021-328165

*****

SMÅTT OCH GÄTT

CYPERN. BFBS Cypros

15670 Nx för styrkorna i M. Östern. dagligen kl 16.30 (på USB).

EKVATORIAL GUINEA

6907 Radio Africa 2000. Embajada de España, Cooperacion de Española, Radio Africa 2000, Malabo. Man sänder med 10kw.

ESTLAND

747 Radio R.I.F., Kom 206, Pronkse 21, 200010 Tallinn. Sänder från en militärbas.

ITALIEN

1476 Radio Media (Bologna) hördes i okt.

7125 IRRS har lämnat 9815 (tillfälligt ???)

7297 R Europa, Via Davanzati 8, 20158 Milano. 16/sö 08.00-12.00

9420 R Europa International, Via Gerardi6, 25124 Brescia
R Music. (Matcharata ??) kommer snart igång på
7115,11575,15105 eller 15355.

LUXEMBURG

R Luxemburg upphörde med sina EE-sändningar den 31/12.
Nu är det meningen att man skall ha parabol.

Aros DX-Club

Månadsmöte 911215

Närvarande medlemmar: Rolf Berglund (ordf), Magnus Jespersen (sekr),
Markku Kivioja

1. Mötets öppnande

Ordföranden förklarade mötet öppnat.

2. Bordlagda punkter från årsmötet

Eftersom revisionsberättelsen inte hade uppenbarat sig tvingades vi ånyo att
bordlägga paragraferna 6-8 från årsmötesprotokollet.

3. Val av revisor

Håkan Almroth valdes till revisor för innevarande verksamhetsår. Även detta var
ett omval.

4. Lyssnarnatt och nästa möte

Rolf kontrollerar med Bernt-Ivan Holmberg om en ny lyssnarnatt i Möklinta i janu-
ari. Eventuellt i samband med januarimötet. Om inte så lämnar vi frågan om plats
för nästa möte öppen tills vidare.

5. Expedition till Norrbo.

Lennart Weirell tänker vara med om en del av Norrbo-expeditionen som Dels-
bogänget arrangerar. Ev Markku också.

6. Tävlingar

Årets QSL-station: Påminnes om stoppdatum 10.1 1992.

Klubbmästerskapet: Alla mötesdeltagarna tänker anmäla sig. Sovjetunionen utgår
ur tävlingen.

DX-allsvenskan: Lagledarna vill ha in listorna snarast efter årsskiftet.

7. Mötets avslutande

Ordföranden förklarade mötet avslutat.

Vid protokollet

LOGGAT

BERNT - IVAN HOLMBERG, VALSÄTRA PL3120, 730 75 MÖKLINTA. TEL 0224/80197

GOTT NYTT DXÄR!!

Hoppas ni har frossat i julmat och glögg ordentligt nu, och även kanske har sngit på radion under de gångna helgerna. Finns ett flertal ganska lätta nya länder att logga nu efter Sovjets fall. Lycka till!

AFRIKA

3326	0435	R Nigeria, Lagos med en musikjängel-ID	BIH
4770	1750	R Nigeria, Kaduna med soulmx för ...	DO
4835	1735	RTM Mali med prutpx (?) på FF	DO
4905	1945	RTV Tchad med Tracy Chapman och fett ID på heltimmen	DO
5004	2115	R Nac Bata med diskussionspx på SS	DO
5026	1845	ORTB Parakou snxde om Centralafrika	DO
5027	1930	R Uganda med reagne	DO
5035	1932	R Bangui med affepop	DO
5047	1910	R Togo	DO
6050	2301	R Nigeria, Ibadan med nx, sen c/d 2307	BIH
15445	1600	VoA Botswana har startat upp några kortvågsändare härifrån, vilket gör det lätt att få landet verifierat, eller hur Dan...	BIH DO

ASIEN

3905	1640	AIR Delhi med Indiska ragon till Q#	DO
5005	1420	R Nepal med ee-nx om utblandningen i Gattorna	BIH DO
5025	1430	Bhutan BS startade upp ett U-nx, men acc så svag och störd så ngt får vänta...	BIH

AMERIKA

3300	0430	R Cultural avslutade de EE religiösa pxet med fett ID	BIH
4799.8	0344	La N 103 igång ibland. Tycks IDa oftare numer	BIH
4831.5	0440	R Reloj stark	BIH
4865.1	0457	LV del Cinaruco med c/d cermoni	BIH
6185	0808	XEPPM R Educacion med ett bra ID, sedan non-stop hårdrock och punkmx till kl 0900 !! Mycket ska man vara med om..BIH	

LYSSNARNATT MÖKLINTA 4-5 januari 1992

3300	0415	R Cultural ee-px	945	0131	R Trent
4409.3	2325	R Eco	999	0945	Red Rose Radio
4472.4	2328	R Movima	1017	0927	WABC
4681.7	2330	R Paititi	1026	1003	BBC R Cambridge
4831.4	0435	R Reloj	1070	0030	RF0 Cayenne
4835.2	0145	R Tezulutlan	1107	0944	Moray Firth R
4875	0550	R Dif Roarima	1116	1000	BBC R Guernsey
4914.5	0435	R Cora	1116	1052	BBC R Derby
4918.3	0428	R Religio Federal	1152	1152	GNR
4939.6	0320	R Continental	1161	2225	R Tay
4964.5	2350	R Juan XXIII	1170	1010	GNR
4970	2350	R Rumbos	1190	0026	WBMJ
5025	0145	R Rebelde	1200	0248	R Tiempo
5045	0235	R Cultura do Para	1210	0010	VOAR
5049.8	0045	R Jesus del Gran Poder	1251	1129	Saxon R
5054.9	0545	Faro del Caribe	1260	1118	Marcher Sound
5097.3	0402	R Eco	1260	1118	BBC R York
6115.9	2345	LV del Llano	1359	0607	Breeze AM
6160	2350	CKZN	1410	0234	R Simpatia
6185	0800	XEPPM R Educacion	1431	0610	Breeze AM
6724.3	0315	R Satelite	1458	1103	BBC R Newcastle
590	0731	VOCM	1470	0645	R Latina
666	0945	BBC R York	1480	0010	WMDD
774	1002	BBC R Kent	1485	1043	BBC R Humberside
780	0723	CFDR	1503	1125	BBC R Stoke
819	1039	BBC Hereford & Worcester	1521	1100	BBC R Nottingham
828	1035	Chiltern R Luton	1548	1021	BBC R Cleveland
828	0820	KLAS Monaghan	1570	0341	Atlantic Beacon
855	0953	BBC R Lancashire	1584	1056	BBC R Nottingham
920	0340	CJCH	1600	0000	WLUZ R Luz

Enbart en lista utan kommentarer pga att de flesta av oss som var med inte har hunnit lyssna igenom banden ännu. Skapliga konds, trots att signalstyrkorna kanske inte var de bästa. Antennerna som utnyttjades var en long-wire 750 meter i 270 grader och en Deltaloop för 60-mb, båda via antennfördelare.

Deltagare; Lennart Weirell Rolf Berglund Lars Hedberg
Carl-Gustaf Köhler Bernt-Ivan Holmberg

HAWAIIAN RADIO

KCCN 1420AM

SUPPORT ISLAND MUSIC

QSL-CUPEN

Skriv
eller ring

Lennart Weirell
Ringduvegatan 38
724 70 Västerås
021 - 35 73 43

Hej!

Gott Nytt År på er alla läsare av QSL-Cupen. Dags för slutredovisning av höstomgången. Segrare blev Markku. GRATTIS! Det blev Markkus 3:e cupseger och därmed har han lika många som LHU. Vem blir först till 4 segrar. I nästa nummer sparkar vi igång våromgången. Nu över till slutredovisningen för hösten:

EUROPA

ESTLAND

R Tallin-1035,5925 k RB DO

JUGOSLAVIEN

R Beograd-684 MKH

R Jugoslavia-6100 MKH

PORTUGAL

AWR/Sines-9670 k BIH

SOVJETUNIONEN

R Moskva-1494 k b RB

STORBRIANNIEN

BBC Scotland-810 MKH

BBC Merseyside-1485 stc d LHU

Manx R-1368 MKH

SVERIGE

R Sverige-189 k LWV

(Rapporten togs på den sista lvsändningen den 30:e nov. M.a.o. detta är radiohistoria. Dessutom blev det station nr 350 för mig)

R Sydväst-88900 k d RB

R Österåker-94900 b RB

Kristinehamns NR-95400 b d RB

R Solna-97300 k RB

Täby NR-98300 k RB

R Sydost-101100 k RB

TJECKOSLOVAKIEN

C. Rozhlas-1233 MKH

TYSKLAND

R Volga-263 b DO

Bayerischer Rf-801 MKH

NDR-828 MKH

RIAS-855 MKH

AFN-1107 MKH

AFRIKA

ANGOLA

Em Prov de Benguela-6152 b DO

NAMIBIA

Namibia BC-3270 MKH

LERNA

865

MKH

SYDAMERIKA

ASIEN

BRASILLEN

R Cultura do Bahia-9540 b stc DO

R Canção Nova-9675 BIH

R Globo-11805 k DO
(DO fick svar efter 29 rapport-
er!!!!)

R Clube de Paranaense-11935 k DO

ECUADOR

HCJB-6205 k b DO

VENEZUELA

RN de Venezuela-9540 k MKH RB

E

50

k

BIH

INERNA

pinas-15190

k

DO

rael-17620

k

RB

DN

of Hope-11530

MKH

PIRATER

PACIFIC

R Perlee-1609 b DO

R Delta-1611 b k d DO

ALIEN

rwin-21720

k

RB

Britain R Int-6225 MJT

R Mirage-6255 k b d DO

11980

MKH

R Schaduwjager-6275 b DO

CLCG-6276 b DO

NORDAMERIKA

SLUTSTÄLLNINGEN I CUPEN

Dallas TX-1080 b

LHU

15690

MKH

1. Markku Kivioja (MKH) 91 p

2. Rolf Berglund (RB) 65 p

3. Dan Olsson (DO) 50 p

4. Lars Hedberg (LHU) 42 p

5. Bernt-Ivan Holmberg (BIH) 27 p

CENTRALAMERIKA

LÅNDSKA ANTILLERNA

naire-17605

k d

RB

6. Lennart Weirell (LWV) 24 p

7. Magnus Jespersion (MJT) 9 p

8. Peter Lundberg (PL) 5 p

RESULTAT 1991 ÅRS NORDISKA MÄSTERSKAP

JOE (John Ekwall) från Norrköping kan titulera sig Svensk Mästare Nordisk Mästare.

Bäst av deltagarna från Aros DX Club blev Magnus Jespersson (i denna gång med en 19:e placering. Resultatet för de övriga medlemmarna tävlande för klubben samt medlemmar tävlande för klubbar kan beskådas här nedan.

I klubbtävlingen blev ADXC prel. 5:a i Sverige och 7:a i Norge. Resultatlista från klubbtävlingen kan beskådas på nästa sida.

NO.	CON	NAME	QTH	CLUB	PTS	PX	ST
1)	105	John Ekwall	Norrköping, S	Norrköpings Dist.	721	68	20
2)	048	Fredrik Dourén	Borlänge, S	Stora Tuna DX-kl.	721	62	20
3)	047	Stefan Gustavsson	Borlänge, S	Stora Tuna DX-kl.	721	46	20
4)	011	Nils Jakobsson	Kista, S	Skalans DX-klubb	675	61	19
5)	044	Lars Bäckström	Stockholm, S	Skalans DX-klubb	626	61	19
6)	175	Kjell Gustafsson	Stockholm, S	Skalans DX-klubb	626	51	19
7)	031	Hermod Pedersen	Malmö, S	Malmö Kortvågskl.	625	56	19
8)	046	Roger Lowén	Borlänge, S	Stora Tuna DX-kl.	625	51	19
9)	024	Leif H Johansen	Moss, N	DX-Listeners Club	551	34	18
10)	142	Ilkka Suni	Joutseno, SF		546	68	18
11)	118	Markus Salonen	Kylmäkoski, SF	Suomen DX-Liitto	546	35	18
12)	075	Kari Helopaltio	Perttula, SF	Helsingin DX-K	545	36	18
13)	053	Claes Olsson	Norrköping, S	Norrköpings Dist.	530	60	18
14)	014	Stig Hartv.Nielsen	Randers, DK	Dansk DXLK	530	53	18
15)	002	Jan Görlin	Kolmården, S	Norrköpings Dist.	530	49	18
16)	106	Tor-Henrik Ekblom	Stockholm, S	Mälardalens Radios.	530	37	18
17)	131	Pertti Äyräs	Piispanr., SF	Suomen DX-K	530	36	18
18)	035	Per Ingebretsen	Oslo, N	DX-Listeners Club	530	32	18
19)	068	Magnus Jespersen	Västerås, S	AROS DX-club	523	40	17
20)	065	Lennart Andersson	Göteborg, S	Umeå Kortvågsklubb	456	65	17
38)	071	Lars Hedberg	Uppsala, S	AROS DX-club	404	45	16
39)	067	Rolf Berglund	Västerås, S	AROS DX-club	404	43	16
55)	059	Hans Johansson	Kil, S	Karlstad Radios.	376	30	16
60)	069	Lennart Weirell	Västerås, S	AROS DX-club	376	28	16
73)	070	Bernt-Ivan Holmberg	Möklinta, S	AROS DX-club	330	30	15
82)	072	Markku Kivioja	Hallstah., S	AROS DX-club	292	37	14
89)	087	Dan Bernhardsson	Lövestad, S	Malmö Kortvågskl.	283	41	14
124)	055	Stig Granfeldt	Karlstad, S	Karlstad Radios.	73	16	6
125)	101	Jan Ekström	Västerås, S	AROS DX-club	71	13	5
142)	178	Michael Andersson	Malmö, S	Malmö Kortvågsklubb	3	5	1

Nordic '91
4-6 October 1991

preliminary

results

KDXR-MÄSTERSKAPET 91

Känns rubriken igen? Det var i DX-S nr 58 den var med och då hade jag ett tävlingsreferat från denna tävling. Nu har resultatlistan kommit och jag tänkte presentera den.

Segrare blev en av de erfarna i DX-Sverige, nämligen Rolf Fredriksson, Boden. Rolf är 66 år och har dx-at i 49 år. MEST-siffrorna är 193-600 och hans utrustning är ICOM R-71E, 1w 400 m, 1w 600 m och bäver 800 m. (och så sitter undertecknad med 30 m tråd på radhuslängan) Nåja, hela resultatlistan är som följer:

1. Rolf Fredriksson, Boden
9-221.5-17.5
2. Lennart Weirell, Västerås!!
9-191.5-14
3. Bård Leite, Norge
8-159-23
4. Stig Stjärndahl, Tenhult
7-110-11.5
5. Alf-Roger Grandin, Kalmar
6-94.5-12.5
6. Sture Edström, Karlskoga
5-72-14.5
7. Oddleiv Slette, Norge
4-53-8
8. Jonas Ginell, Skärholmen
2-44-5

*****

Siffrorna betyder: antal hörda stationer - stationspoäng - programdetaljpoäng.

Kommer ni ihåg vad jag skrev i tävlingsreferatet om min summering av tävlingen: "Summa 9 stationer varav en mycket tveksam av 14 möjliga blev slutresultatet av denna tävling och det krävs nog att man hört några fler stationer för att få en topplacering i denna tävling." Det kan man väl kalla för felbedömning, men det blev ju åt rätt håll.

Den sjunkande trenden med deltagarantalet för denna tävling håller i sig. Hoppas att det blir fler ADXC-are i nästa KDXR-mästerskap, om det blir något. Fördelen med så få deltagare är ju att alla fick pris, men det är ju inte så roligt för tävlingsledningen som lagt ned en hel del arbete för att få tävlingen till stånd.

Varken Roland Sigge eller Claes Olsson var med, så nu är undertecknad den ende som varit med i alla fyra KDXR-tävlingarna.

En ny verifierad station blev också resultatet av KDXR-M. Det blev European Christian Radio som numera hamnat i min QSL-samling.

/Lennart Weirell/

*****

Club and country

Club contest:

1) Stora Tuna DX-klubb	13 (2+3+8)
2) Skalans DX-klubb	15 (4+5+6)
3) Norrköpings Distanslyssnare	29 (1+13+15)
4) DX-Listeners' Club	51 (9+18+24)
5) Suomen DX-Liitto	62 (11+23+29)
6) Umeå KDXR	66
7) Aros DXC	96

Nation contest:

1) Sweden	15 (1+2+3+4+5)
2) Finland	72 (10+11+12+17+23)
3) Norway	112 (9+18+24+30+31)
4) Denmark	249 (14+42+50+66+77)

Ny kanal ger bättre fly

Europa ligger nu i startgroparna för att införa en radiokanal för trafikinformation. En kanal vid sidan av de vanliga. Mottagarna finns redan framme om än i prototyp.

AV ROLAND KARLSSON

Stau betyder kö på tyska. Men innebörden är ändå inte densamma för bilister i Tyskland och Sverige.

Den längsta bilköen i Tyskland under semesterperioden i augusti förra året var 5,2 mil lång i tre (!) körfält, tillsammans alltså 15,6 mil!

Vid detta tillfälle hade trafikredaktören samtidigt 73 andra trafikmeddelanden som var viktiga att sända. Övriga program i radion blev lidande och irritationen bland alla dem som inte satt i bilköerna var stor, med all rätt.

Gemensamt system

Om några år finns lösningen på problemen och det är TMC, Traffic Message Channel, ett helt nytt sätt att överföra trafikinformation. Hela Europa ligger i startgroparna och ett gemensamt system håller nu på att formars.

Denna gång ska det inte bli som med mobiltelefonerna, olika system i olika delar av Europa där kommunikation mellan systemen är omöjlig. När TMC startar har alla länder samma specifikationer och alla apparater ska fungera var du än befinner dig i Europa.

Enkelt uttryckt kan man säga att TMC kommer att ligga vid sidan av övriga radioprogram.

Bara de som är intresserade av denna typ av information, när den och alla andra slipper

bli störda av ständiga trafikmeddelanden.

Detta kräver givetvis också en helt ny mottagare som monteras vid sidan av den ordinarie bilradioapparaten.

Specialprototyp

Idag finns det inga färdiga apparater men Volvo räknar med att 100 prototyp-mottagare ska vara klara redan under 1991.

De ska kunna förmedla information på tre olika sätt:

1. Skrivnen information från en skrivare lik den som många taxibiliter har idag. All information kommer på en remsa som man kan riva av och läsa ifrån.

2. På ett teckenfönster där olika meddelanden hela tiden rullar upp.

3. En syntetisk röst som läser upp meddelanden.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det tredje alternativet att föredra.

Det är också möjligt att det kommer fler alternativ. Innovationerna på detta område är snabba och många.

Meddelanden kommer att vara av lokal, regional, nationell eller av internationell natur.

Förutom att annan radioverksamhet inte störs så är den andra stora fördelen att meddelandet förmedlas på det språk man vill. Har man en apparat anpassad till svenska får man all information på just svenska oavsett var man kör i Europa. På samma sätt får spanska bilister i Sverige informationen på spanska.

Detta innebär i sin tur att alla meddelanden måste kodas enligt ett speciellt mönster för att datorn ska kunna översätta. Ännu så länge finns det ju inga simultantolkande datorer.

Därför har en katalog tagits fram med alla tänkbara händelser som kan inträffa ute på vägarna. Den är nu klar och

ska godkännas av Europeiska Radiounionens våren.

För att kunna förklara komplexa olyckor på ett tydligt sätt kan meddelandet kompletteras med till information.

Om t ex en lastbil E3:an vid Mariestad och informationen kompletteras med att lasten innehåller ett stort utbud av godstyp, att bilköerna är två kilometre långa och att det dessutom råder på platsen med bara 40 km/h sikt.

Katalogen över alla trafikmeddelanden är omfångsrik eftersom den ska kunna användas i hela Europa. Vårige kommer förhoppningsvis aldrig att behöva varna en väg är avstängd på grund av jordbävning. Trafiktörerna i Portugal kommer på samma sätt aldrig att behöva varna för svallis eller annan nanför viltstängsel.

De första viktiga testerna mot ett fungerande system alltså redan tagna, och till en början enats om ett gemensamt system. Och stora TMC-apparaterna som tidigare nämnts, redan under detta år.

10 000 på sikt

Priset för en mottagare är ingen säga idag. En gissning är dock att priserna i början kommer att vara mycket dyra, men på längre sikt kan de komma att ligga mellan 10 000 och 20 000 kronor, beroende på efterfrågan.

Systemet provas nu i testområden. De första testerna genomförs i Västsverige och sedan kopplas systemet med Köpenhamn som nästa steg är en korridor mellan Hannover, vidare mot Berlin. Det senare försöket kan komma igång om två, tre år. Det gerar det då väl kommer utvecklingen att gå snabbt.

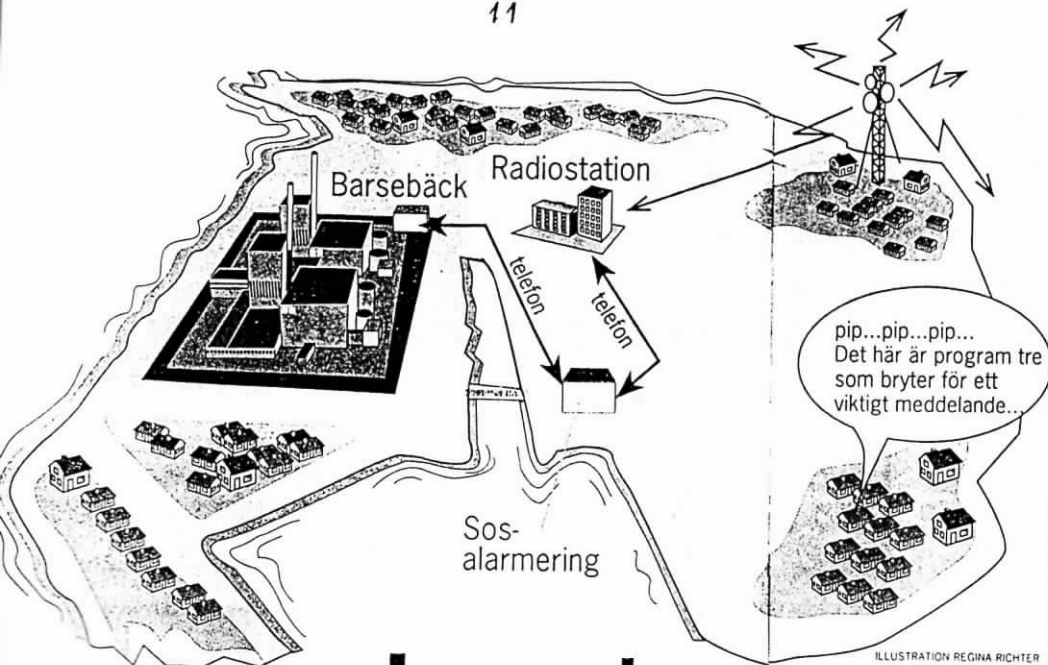

ILLUSTRATION REGINA RICHTER

Larmet som knäpper på din radio

Om en olycka händer i Barseback larmas lokalbefolkningen via radion. Även om mottagaren är avstängd. Tekniken kallas RDS, Radio Data System.

AV JAN MELIN

Hushållen kring kärnkraftverket i Barseback har fått ersin radiomottagare från Räddningsverket. Om det händer en olycka sätts radion på automatiskt och sänder en varningsignal. Efter en stund kommer information och instruktioner via radion.

Radion är en FM-mottagare som saknar alla knappar och brytare förutom en återställningsknapp. Den kan alltså inte användas för vanlig radiomottagning.

Tekniken kallas Radio Data System, RDS.

Det är ett sätt att sända information via FM-nätet. RDS-signalen adderas till den signal som sänder det vanliga radioprogrammet men på en frekvens som är o hörbar för lyssarna. Datainformation kan också överföras tillsammans

med radioprogrammet utan att det hörs.

Alla svenska radiosändare för riksradios och lokalradios program är idag utrustade med RDS-tekniken. Hitills har den främst använts för bilradio. Om man har en RDS-mottagare i bilen ställer den automatiskt in sig på den radiosändare som sänder med starkast signal. På ett teckenfönster visas också i klartext programnamnet och vilken kanal man lyssnar på.

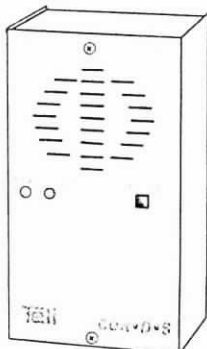
RDS-projektet kring Barseback är ännu bara ett försök. Anledningen är faktiskt en brist i den nya telefontekniken AXE. Enligt gällande bestämmelser måste alla kärnkraftverk kunna sända ut masslarm via telefon. Men AXE-tekniken klarar inte det. Därför måste Räddningsverket hitta nya lösningar. Om RDS-försöket blir lyckat och Räddningsverket väljer det måste Riksdagen ändra nuvarande regler innan det kan införas permanent.

I Sverige är det Teli som utvecklats ut till hushållen kring Barseback är egentligen en komplett FM-radio. När larmet går sätts radion på automatiskt och kopplar in den radiostation som sänder larmmeddelanden.

En stor fördel med RDS är att en användare, som exempelvis Räddningsverket, inte

behöver skaffa egna sändaranläggningar. All utsändning sker över redan befintliga rundradiosändare.

Om olyckan skulle vara framme i Barseback kontaktar personalen där SOS-alarmering. De i sin tur kontaktar då lokalradion som aktiverar

LARMMOTTAGAREN som delats ut till hushållen kring Barseback är egentligen en komplett FM-radio. När larmet går sätts radion på automatiskt och kopplar in den radiostation som sänder larmmeddelanden.

larmet över RDS. Då sätts alla RDS-mottagare kring Barseback igång Hitills har omkring 500 av hushållen där utrustats med dessa apparater.

Men RDS kan inte bara användas för larm och programinformation. Det är en generell teknik för dataöverföring. Under hösten ska exempelvis Sydskraft installera systemet. De ska använda tekniken för energistyrning.

Island blir elnätet extra hårt belastat. Exempelvis under vinterferiemiddagar då matlagningsbestyren i hemmen kommer igång. Då vill gärna Sydskraft kunna styra om energiförbrukningen. Exempelvis dra ner hos några storförbrukare för att kunna öka hos hushållen.

Med RDS kan Sydskraft sända ut signaler som automatiskt drar ner effekten på exempelvis en värmepanna i en fjärrvärmecentral. Sammanlagt får Sydskraft omkring 800 kunder som ska utrustas med RDS-mottagare.

I Frankrike finns ett annat exempel på hur RDS kan användas. Där sänds meddelanden till informationsskyltar på busshållplatser. Trafikanterna får då meddelanden om exempelvis förseningar och extrabussar.

OM SAMVÄLDET

Är det omöjligt att få svar från Ryska stationer här kommer lite information om stationer som kan vara hörbara i Sverige.
Sänd gärna en rapport till någon station och meddela RB eller LWV om du erhållit något svar.

GEORGIEN

12070 R GEORGIA sänder engelska kl 17.00 och tyska 17.30

KALININGRAD

1116 Kaliningrad med lokala program har hörts kl 16.20 vard.
1386 R ALA (se nedan), 07.30-16.00.

MOLDAVIEN

999 R KISHINEV har nx på ryska kl 07.00.

RYSSLAND

747 R ST. OKRYTYIY GOROD i St Petersburg delar tx med R Baltyka
1116 R EUROPA PLUS, Akademika Koroleva 19 Moskva 127427.
16.00-1.00 (5kW??)
1206 ECHO MOSKVY, ul.Nikolskaja 7, Moskva. 16.00-01.00
1251 R VLADIVOSTOK, ul.Uborevicha 20-A, Vladivostok. 1000kW
22.00-24.00.
1260 STAS NAMIN CENTER, Krymski Val 9, Moskva 117049. // 1458 i
St Petersburg.
4040 EVENKIJSKOYE R Tura, Krasnoyarskij kraj, 00.30-01.45
5070 BERYOZOVSKOYE R. 626200 p.Byryozovo, Tyumensk obl Sö
04.15-05.00
5290 KR KRASNOYARSK, ul.Mechnikova 44A, Krasnoyarsk.
6050 MURMANSKOYE R, ORTP Centre, Sopka Varnichaya, 183042 Murman
05.15-06.00 & 15.00-15.40
6125 MARIJSKOYE R, RTP Centre,, ul.Usipenko 50, 424014 Yoshkar-C
// 7200. 03.30-05.45 15.00-16.00
6165 KOMI-PERMJAKSKOYE R, 617240 Kudymkar, Permskaya obl.
M-F 02.30-02.40 & 14.15-14.45
6165 R ECHO Moscow, Nicolskaya 7, Moscow 103012. //1206.
7230 R ST. PAMYAT även hörd här kl 15.30-17.00 (Se även 12040)
7400 R ALA, se nedan, 07.30-16.00.
9560 R DALNII, (Vostok Rossiya), Box 158, Khabarovsk 21, 680021
9695 RADIOSTUDIYA DVIZHENIYE, Yekaterinburg sänder nx+mx för
motorister "från morgonen till 13.00" (-11.00)
9720 CHITINSKOYE R, ul.Kostyusko-Grigorovicha 27, 672090 Chita
21.15-22.00, 02.15-03.00, 05.15-06.00
9875 CHUVASHSKOYE R, ul.Nikolaeva 4, 428000 Cheboksary 20.
04.00-04.30
9895 KAMCHATSKOYE R, ul.Sovetskaya 62, 683000 Petropavlosk-
Kamchatskij, px för fiskare Ti, To, Lø 20.00-21.00
11920 R ALA, Pyanitskaya 25, Moscow 113326. 12.00-15.00; 5040
16.30-07.00.
11990 R ROSSII, 5 ulitsa Yamskogo Polya 19/21, Moskva 125124.
12040 R ST. PAMYAT, P.O. Box 23, Moskva 113535. 15.30-17.00
(Högerinriktad). 6145 00.00-01.30.

UKRAINA

936 R INDEPENDENCE (R Nazalezhnosc), ul.Vatotina 6, Lvov290005
Ukraina. Ons, tors 16.00-18.00(-20.00 säger en del uppg.)
5980 R INDEPENDENCE, (se ovan). Ons, tors 16.00-18.00 //11825.
7240 LUGANSKOYE R, ul.Demyokhina 25, 348016 Lugansk, Ukraina
05.10-06.00, 06.10-07.00, 1210-13.00
7240 R KIEV har tyska kl 17.00-18.00 // 5905 m.fl.
21820 KRYMSKOYE R, ul.Krymskaya 6, 333000 Simferopol, Ukraina.
Px för fiskare 07.15-08.00. // 21835.

UZBEKISTAN

RADIO TASHKENT brukar svara på rapporter. Schemat:

01.00-01.30	5930	5955	7190	7265
12.00-12.30	5945	9540	15470	17745
13.30-14.00	"	"	"	"

VÄRLDENS DX-PROGRAM PÅ RYSKA

Från den sovjetiska amatörradiotidningen RADIO nr 10/91
Översatt av SM5ENX, Lennart Svensson

De första DX-programmen började på internationella radiostationer redan på 30-talet. De fick genast en bred popularitet bland de som tyckte om långdistansmottagning.

DX-program på ryska hördes först från Stockholm. Under många år var Radio Sweden den enda källan för färsk DX-information för sovjetiska DX-are som inte kunde något utländskt språk.

I sovjetiska rundradiosändningar började man tala om DX-ing och om DX-arnas problem först i mitten av 1989. Radiojournalisten Igor Denisov tog en känd risk när han meddelade starten av DX-program på radiostationen "Molodezjnaja" (kazakhstanska motsvarigheten till den allsovjjetiska "Jonost"). Detta var en ny oprövd sak, men resultatet av denna början översteg alla förväntningar. Inom kort blev redaktionen helt enkelt överhopad av brev från DX-are och lyssnare som var intresserade av DX-ing. Man skrev från alla hörn av Kazakhstan och från andra sovjetrepubliker. De första nyheterna från utlandet uppenbarade sig.

Exemplet visade sig vara smittsamt. Redan på hösten samma år, 1989, hördes på Litauens Radio programmet "Hej, DX-are!", iordningsställt av republikens radiointresserade. DX-programmen på ryska började höras på allt flera nya stationer. I dagsläget är det mest tilldragande programmet för DX-are och radiointresserade "Radio-Show Q", vilket går ut i etern via den oberoende stationen R Echo Moscow. I "Radio-Show Q" används principen "öppen" som på sin tid av radiojournalisten I. Denisov. Programmet förbereds på så sätt,

för att dra till sig uppmärksamhet från "människan på gatan", långt ifrån DX-lyssnaren. Det sänds vetenskapliga/tekniska artiklar av lättillgänglig karaktär, information om starka internationella stationers sändningar. I detta blandas intervjuer med intressanta människor och pop-musik. Särskilt populärt bland lyssnarna är en frågetävling, där deltagarna får olika souvenirer. Rapporter om mottagning av denna show bekräftas med speciella QSL-kort i färg. Det tycks som om en sådan form av DX-program är den mest optimala för lokala sändningar i vårt land.

För närvarande sänder 10 radiostationer världen runt DX-program på ryska. Nedtill finns en lista på program, som är av särskilt intresse för DX-aren. Tiden är moskvatid (GMT+2h):

R Echo Moscows "Radio-Show Q" går ut i etern på söndagar från 22.30 till 23.00 på 1206 och 9535 kHz. Den alternerar med programmet "Moskva talar!". Adress för kommentarer, frågor och rapporter om mottagningen: 103012, Moskva, Nikolskaja Street, d.7, R Echo Moscow-"Radio-Show Q".

(Redigerat och utskrivet av LWV)

DX-ing - intressant och lärorik hobby !

Vet ni vad DX-ing är för något? Jo det är en hobby där man ägnar sig åt att lyssna på, företrädesvis utländska, radiostationer. Här i Västerås finns Aros DX-club och ordföranden heter Lennart Weirell. Klubben har ett trettiotal medlemmar, hälften från Västerås och den andra hälften utspridd över hela Sverige. Klubben bildades 1985 av 7-8 entusiaster. Man har också en liten tidning som kommer en gång i månaden. Jag frågade Lennart Weirell hur han kom i kontakt med DX-ing.

- Ja, svarade han, jag tror det var '64 som jag läste om DX-ing i en tidning. Jag blev intresserad, skaffade en egen radio och började lyssna. Och på den vägen är det. Lennart började med en gammal rörradio men snart så köpte han en mottagare som var mer anpassad till hobbyn.

Inte speciellt dyrt.

Jag frågade Lennart om det är en dyrbar hobby han sysslar med.

- Det beror på vad man anser vara dyrt. Det finns mottagare från 1.500 kr och uppåt. Den vanligaste prisklassen är mellan 1.500 kr till 10.000 kr

Hobbyn går så till att man lyssnar på en speciell station under en viss tidsrymd, en halvtimme till en timme t ex. Sedan skriver man en lyssnarrapport och sänder den till den station som sändt programmet. Och efter några dagar får

man ett svarskort eller svarsbrev, ett QSL-kort där stationen bekräftar lyssnarrapporten.

Vissa stationer svarar medan andra aldrig skriver ett svar. Några stationer fodrar svarsporto och skriver man många många lyssnarrapporter kan det bli ganska dyrt. Glädjen är då desto större om man lyckats ta en erkänt svarsvillig station att svara

Främmande länder

De mest avlägsna stationerna som Lennart fått kontakt med ligger på Tahiti och i Nya Zeeland. Det finns drygt 200 radioländer och av dem har Lennart fått svar från drygt 350 stationer i 121 länder.

Nattuggla

För närvarande har Lennart tre stycken olika radioapparater i sitt lilla lyssnarbås. Två är fasta och en är transportabel. Det är främst på nätterna som radiokonditionerna är de bästa. Lennart har tillbringat många nätter i sitt lyssnarbås och lyssnat på radio.

- Det är en bra hobby, inflikar hustrun Eva, jag vet var jag har honom. Antennen är viktig i den här hobbyn och Lennarts antenn sitter uppspänd på taket till radhuslängan på Ringdalsgatan där han bor. Den är cirka 30 meter lång. Antennen består av en isoler-

koppartråd men det finns många andra typer av antenner.

Det är viktigt att ha en bra antenn, ju bättre antennen är desto tydligare kan stationen tas emot. Men en lång antenn är också utsatt för störningar. Den främsta störningskällan är faktiskt solen. Solfläckarna kan helt och hållet störa ut en sändning och det kan ingen antenn i världen göra något åt. Andra störningskällor är t ex TV, Video och datorer.

Adressboken är viktig

- För att veta vart man ska skicka sin lyssnarrapport så är en adressb

Lennart Weirell i sin lyssnariva

ombärlig, säger Lennart. Den heter "World radio and TV handbook". I den boken står adresserna till de flesta av världens radio- och TV-stationer.

Bott i Malaysia

- Hobbyn är intressant och givande, tycker Lennart. Man får kontakt med olika människor från när och fjärran. Jag frågade om han besökt någon av de stationer han fått QSL-kort från. Det hade han faktiskt gjort. Lennart har arbetat för ABB i Malaisia några år

och då besökte han några stationer. Han har också varit på besök hos en turistradiostation i Rumänien vid ett tillfälle. Lennart har också fått QSL-kort från var egen lokalradio, Radio Västmanland samt från en del närradiostationer här i närheten.

Hobbyn minskar

Hobbyn var som störst på 50-talet. Då fanns cirka 40.000 DX-are. Sedan dess har hobbyns utövare minskat i antal och är nu 3-4000.

Lennart tror att det är TV:s fel att det blivit så. Vi lever ju i ett informationssamhälle och bildsatta nyheter går fram bättre än bara radio. Förr var man hänvisad till radio om man ville veta vad som hänt ute i stora världen.

nu matas man med nyheter i TV dygnet runt. Men när det gäller snabbheten finns det inget som slår radion.

Gulfkriget

Kriget i Persiska Viken, Gulfkriget, medförde att ånga allierade länder lade om sina sändningar och sände till sina respektive trupper i den Saudiarabiska öknen. Lennart avlyssnade några sådana sändningar och har också QSL-kort från tex de brittiska styrkornas radiostation.

Starka sändare

Olika stationer har olika starka sändare. En vanlig styrka är 100 kW.

- Men jag har fått in sändningar från Tahiti där sändareffekten är cirka 20 kW och den går att avlyssna i Sverige, säger Lennart.

Svenska sändningar

Det finns också länder som sänder på svenska. Förutom de nordiska länderna så sänder bland andra de baltiska länderna på svenska. Lennart har även fått QSL-kort från Moskvaradios svenska sändningar. Andra länder som har svenskspråkiga sändningar är Vatikanen i Rom, Tyskland, Grekland och Japan (!). Det finns också andra länder.

Tävlingar

Det finns, hur konstigt det än åter, tävlingar i DX-ing också. Svenska och Nordiska mästerskap arrangeras årligen och de olika nordiska länderna turas om att arrangera. Tävlingen går till så att den arrangerande klubben kontaktar olika stationer i hela världen och får in stationernas "loggar", sändnings schema, för de aktuella dagarna. Sedan ska tävlingsdeltagarna lyssna på stationen under en halvtimme och skriva en lyssnarrapport som beskriver programmet. Sedan poängsätts rapporterna och på det viset får man fram vem som vunnit. Under tävlingarna hyr Arosklubben en stuga på Södra Björnöen där man kan rigga upp sin stora antenn utan att störa omgivningen. Närmaste tävlingen går av stapeln den 4-6 oktober och har således eget rum när ni läser detta. Vill Ni veta mer om

hobbyn så kan Ni kontakta Lennart Weirell på Ringduvegatan 38

Bertil

Råby Allehanda 4/91

Historien om RadioCentras

Den uavhengige stasjonen RadioCentras i Vilnius i Litauen stilte sporty opp og gjorde en sending spesielt for Nordx '91. Her forteller *Zigūtas Siliūnis* den spennende historien om hvordan han og de andre på RadioCentras klarte å komme på lufta.

Etter en dramatisk fødsel med renkespill og intriger, er RadioCentras nå den mest populære radiostasjonen i Litauen. Når vi skal beskrive stasjonens historie, må vi imidlertid ta utgangspunkt i den første uavhengige stasjonen i Litauen, M-1.

Ideen om å starte en uavhengig radiostasjon for ungdom ble først unnfanget i 1988 av Rimantas Pleikys, foreleser i journalistikk ved universitetet i Vilnius. Han fant støtte hos ungdoms- og fritidsorganisasjonen Centras, som på den tida var en del av Comsomol, kommunistpartiets ungdom. (Senere er Centras gjort om til et uavhengig aksjeselskap under navnet Los Centras.)

Sammen med plateprateren Hubertas Grusnys grunnla Pleikys den såkalte "Youth Radio Station M-1" (YRS M-1) som et offisielt underbruk av Comsomol. Noen annen måte å komme i gang på, fantes ikke på den tida. Dessuten viste Comsomols innflytelse seg etterhvert å ha en gunstig virkning - organisasjonen bidro med støtte men blandet seg faktisk ikke opp i programinnholdet.

Grusnys fikk tittelen teknisk sjef og daglig leder, mens Pleikys ble sjefredaktør. Stasjonen kom på lufta 31. desember 1988, takket være utstyr og platebibliotek hovedsaklig utlånt av tyske Süddeutscher Rundfunk.

Dårlig økonomi

I begynnelsen stod det dårlig til med finansene. Regnskapet kom ut med konstant underskudd, og Comsomol måtte pøse tusenvis av rubler inn i prosjektet. I mars dukket det imidlertid opp et lys i det finansielle mørket - en intensjonsavtale som beløp seg til 100,000 USD i teknisk støtte, ble undertegnet med det Florida-baserte selskapet Wodlinger Broadcasting Company.

Rimantas Pleikys er mannen som opprettet både M1 og Radiocentras. Pleikys har bakgrunn som foreleser ved Vilnius' universitet.

Dette mente Grusnys var en strålende anledning til å fri seg fra Comsomol og bringe foretaket over på private hender. Som nevnt var dette strengt tatt ikke mulig å gjøre i tråd med datidens regelverk, men Grusnys la fram en plan om hvordan dette kunne oppnås ad diverse omveger.

Pleikys gikk imidlertid ikke med på forslaget, og det var også andre knuter på tråden mellom de to. Journalisten Pleikys ville fylle sendingene med mye nyheter og reportasjer, mens plateprateren Grusnys ville ha masse musikk og bare korte nyhetsbulletiner på heltimen.

I mai ble de to kompanjongene enige om å dele sendetiden til YRS M-1, slik at begge to kunne lage programmer etter sitt eget hode. Pleikys fikk igjen støtte hos Centras, og *RadioCentras* ble opprettet som en del av denne organisasjonen, med Pleikys som sjefredaktør. Meningen var at de to stasjonene skulle dele teknisk utstyr og sendeflate, men forøvrig være uavhengig av hverandre.

Kuppet

Nå så imidlertid Grusnys sitt snitt til å gjennomføre sine tidligere planer om å løsrive YRS M-1 fra Comsol. Han registrerte et privat foretak under navnet "Radio Station M-1" (RS M-1), og fikk med seg det meste av staben over fra gamle YRS M-1. Den nye stasjonen fortsatte imidlertid å bruke de gamle studioene og erklærte at dette utstyret var sin eiendom, også det som var utlånt fra Süd-deutscher Rundfunk.

I Comsol var man naturlig nok ikke spesielt lykkelige for dette. Comsol overførte alle sine rettigheter på gamle YRS M-1 til Centras, som forlangte at RS M-1 leverte studioene tilbake. Man klarte imidlertid ikke å sette maks kravene før en representant fra SDR også kom til Vilnius for å sette press på RS M-1.

...s FM-sender i Radio og TV-tårnet i Vilnius. ... stasjonens sjefsingeniør, Rimantas Pleikys og artikkelforfatteren selv, Sigintas Zilionis.

Overdragelsen ble tidfestet til 16. oktober 1989, men da denne dagen opprant viste Grusnys liten vilje til å oppfylle avtalen. Etter tre dager var Centras lei av å vente, og man bestemte seg for å gå til fysisk utkastelse.

RADIO STATION M-1
73.34 MHz (FM) STEREO

editor-in-chief: Hubertus GRUSNYS

Youth Radio Station M-1 var første private stasjon i Litauen, da den kom på lufta årsskiftet, 1988/89.

Dramatikk i studio

Representanter fra Centras møtte opp i flokk og følge da RS M-1 skulle starte sendingene, og man startet forberedelser for å gå på lufta under det gamle navnet YRS M-1. Grusnys klarte da å sabotere miksepulten, slik at det gikk en halvtime før Centras-folkene klarte å komme på lufta med non-stop musikk.

Noe senere utpå kvelden forsvant musikken på ny, og lytterne fikk høre en melding fra Grusnys hvor han påstod at studioene ble "okkupert med makt". Denne beskjeden stammet antagelig fra linjesentralen et annet sted i huset, hvor Grusnys hadde klart å koble vekk signalene fra studio.

RADIO STATION "RADIOCENTRAS"
Addr.: P.O.Box 1792,
Vilnius-19, Lithuania.

Vilnius' Radio- og TV-tårn, t.v. i bildet, med Vilnius' Pressehus t.h. Hvh sendestet og studio for Radio M-1, sistnevnte også planlagt studio for Radiocentras, inntil Sovjet-hærens okkupasjon i januar 1991.

Denslags sendinger syntes den litauiske kommunikasjonsministeren lite om. Han beordret at senderutstyret skulle stenges av inntil de stridende parter hadde klart å få en rettslig avgjørelse på stridighetene.

Ingen av partene hadde imidlertid lyst til å legge ut på en langdryg marsj gjennom rettsapparatet, og det var dette som skulle til for å få i stand en minnelig ordning. I slutten av desember ble man enige om følgende avtale: 1) Centras oppgir rettighetene på YRS M-1, og driver i stedet bare RadioCentras. 2) RS M-1 overdrar studio og utstyr til RadioCentras. 3) RadioCentras leier ut studioene til RS M-1 noen timer hver dag.

Armeen marsjerer

Dermed kunne begge stasjonene starte forberedelsene til å komme på lufta igjen 15. januar 1990. Men den 11. januar inntraff noe som fikk dramatikken som hadde utspilt seg så langt, til å blekne i sammenligning. Sovjet-armeen marsjerte inn i Vilnius og okkuperte Pressens hus, hvor studioene befant seg. Utstyret gikk tapt og planene kollapset.

To dager senere, den 13. januar, okkuperte armeen studioene til LRT, Litauens nasjonale kringkastingsselskap. Litauisk radio klarte imidlertid å komme på lufta igjen; fra lydstudioet til det litauiske blindeforbundet. I begynnelsen var det bare mulig å produsere én kanal, slik at det samme programmet også gikk ut over senderne som vanligvis sendte kanal 2.

På denne bakgrunn tilbød litauisk radio senderne i P2-nettet til RadioCentras og en annen ny kommersiell stasjon, Radiofonas Vilnius Varpas. (RVV stod også på bar bakke, ettersom de hadde planlagt å sende fra ett av LRTs studioer.) De to uavhengige stasjonene fikk tilbud om å sende fra kommentatorboksene i sportspalasset i Vilnius. Og selv om disse var heller kummerlige, bare seks kvadratmeter store, satte man trøstig i gang.

RVV og RadioCentras kom på lufta henholdsvis 29. og 31. januar. I begynnelsen sendte Centras 42 timer i uka, men når litauisk radio fikk sitt program 2 på lufta igjen i slutten av februar, ble dette redusert til bare 15 timer.

Uten navn

I juli innførte litauisk radio nye restriksjoner på driften til RVV og RadioCentras. Den viktigste var at man ikke lenger fikk lov til å oppgi stasjonsnavnet på lufta. Grunnen til dette var at de to stasjonene, som hadde dårlig økonomi, fikk sendetida si gratis. Dette mente finansdepartementet ikke var riktig, så lenge begge stasjonene var kommersielle.

Audrius Atroska i Radiocentras improviserte og meget trangboddet studio. Seks kvadratmeter har Audrius å boltre seg i! Men lokalene var hvertfall trygge under Sovjets okkupasjon.

RVV nektet å gå med på de nye forordningene og måtte innstille sendingene. Dermed fikk RadioCentras utvida sendeflaten til 31 timer i uka, men altså uten å kunne bruke navnet sitt på lufta. Stasjonen IDer derfor kun som "Studija R" når den går ut via den nasjonale radiokanalen.

RadioCentras' senderinger består av 80 prosent musikk, 10 prosent nyheter og reportasjer og 10 prosent reklame. Programmene går på lufta 0800-1300 UTC på hverdager, 1300-1600 på lørdager og 1400-1700 på søndager. Nyheter sendes hverdager klokka 0830 og 1030 UTC. Frekvensene er som nevnt de samme som for LRTs program to: 1107 og 1134 kHz pluss FM. 150 kilowattene på 1107 er den som det bør være størst sjanse for å høre i Norden.

Kortbølge

Den 29. juni i år startet RadioCentras med kortbølgesendinger. Stasjonen fikk lov til å sende et timelangt program i måneden via en 50 kW-sender i Sitkúnai. Denne senderen på 9710 kHz brukes vanligvis til å relé LRTs program 1 parallelt med 666 kHz.

RadioCentras får lov til å bruke senderen den siste lørdagen i hver måned, mellom klokka 0700 og 0800 UTC. Opprinnelig sendte man på engelsk og esperanto, men i november ble også tysk satt på sendeskjemaet. Sendingene går dermed slik i øyeblikket: 0700-0740 engelsk, 0740-0750 tysk og 0750-0800 esperanto.

Sendingene tas opp på forhånd på kasset, og folk fra RadioCentras reiser ut til senderen i Sitkúnai og spiller av båndene der. Fra starten av var man uten konkurranse på 9710, og Centras fikk lytterrappporter fra så fjernliggende steder som Australia. Nå i november har imidlertid R Moskvass franske senderinger dukket opp på frekvensen, og RadioCentras vurderer derfor å endre sendeskjemaet. Det mest sannsynlige er at man flytter sendingene fram til 0900 eller 1000 UTC.

RadioCentras tar alltid vel imot brev og lytterrappporter. For å få QSL, kreves det 2 IRCs. (Deltagere som rapporterte stasjonen under Nordx, vil imidlertid få QSL tilsendt direkte fra organisasjonskomitéen.) RadioCentras har også egen mailing list og en såkalt "QSL Hunters Club", og nærmere opplysninger om dette kan fås fra denne adressen:

RadioCentras
Box 1792
LT-2019 Vilnius
Litauen

RADIOCENTRAS

	PIRMADIENIS	ANTRADIENIS	TREČIADIENIS	KETVIRTADIENIS	PENKTADIENIS
9.00	Lietuvos žinios Kino Anoncos Horoskopas	Lietuvos žinios Laiškai Horoskopas	Lietuvos žinios Mažoji Lietuva Horoskopas	Lietuvos žinios NDS lyko Horoskopas	Lietuvos žinios E2 - E4 Horoskopas
	Kolekcija	Kolekcija	Kolekcija	Kolekcija	Kolekcija
10.00	Pasaulio žinios Pasaulio žinios Diskoteka	Pasaulio žinios Šiaurės Atėnai Diskoteka	Pasaulio žinios Žaliosios minutes Diskoteka	Pasaulio žinios Auto + Diskoteka	Pasaulio žinios BUS Diskoteka
11.00	Žodis iš Vilniaus Oro bučinyš Skelbimai	Žodis iš Vilniaus Oro bučinyš Skelbimai	Žodis iš Vilniaus Oro bučinyš Skelbimai	Žodis iš Vilniaus Oro bučinyš Skelbimai	Žodis iš Vilniaus Oro bučinyš Skelbimai

Ett dygn på svenska

(alla tider i UTC = svensk tid - 1 tim.)

91.11.10

Vatikanradion.....	0520-0540	...1611	...6185	...7365	.....	.....	on-fr sö
R Japan.....	0530-0545	..15250	..15355	.....	.....	.....	alla dagar
R HCJB, Ecuador.....	0530-0600	..6205	..9695	.....	.....	.....	alla dagar
R Adventskyrkan, Forli.....	0630-0700	..7205	.....	.....	.....	.....	16-sö
R HCJB, Ecuador.....	0630-0700	..6205	..9695	.....	.....	.....	s
R Riga, Lettland.....	0800-0830	..1350	..5935	.....	.....	.....	s
R Tallinn, Estland.....	0900-0930	..1035	..5925	.....	.....	.....	s
R Adventskyrkan, Forli.....	0930-1000	..7230	.....	.....	.....	.....	16-sö
R Polonia, Polen.....	1500-1530	..1503	..5995	..6095	..11815	.....	alla dagar
Greklands Röst.....	1540-1550	..11645	..15650	..17525	.....	.....	alla dagar
R Polonia, Polen.....	1730-1755	..1503	..5995	..6095	.....	.....	alla dagar
R Deutschlandfunk.....	1900-1915	..1269	.....	.....	.....	.....	språkkurs fr
R Riga, Lettland.....	1930-2000	..1350	..5935	.....	.....	.....	16
Vatikanradion.....	2000-2020	..1611	..6185	..7365	.....	.....	ti-to 16
R Roma, Italien.....	2000-2020	..7275	..9710	..11800	.....	.....	må on fr
R HCJB, Ecuador.....	2000-2030	..15270	..17790	.....	.....	.....	må-fr sö
Moskvaradion.....	2000-2100	..1494	..5980	..6055	..7115	..7150	alla dagar
R Deutschlandfunk.....	2030-2100	..1269	.....	.....	.....	.....	må-16
R Japan.....	2100-2115	..15355	.....	.....	.....	.....	alla dagar
R HCJB, Ecuador.....	2100-2130	..15270	.....	.....	.....	.....	16-sö
R Tallinn, Estland.....	2100-2130	..1035	..5925	.....	.....	.....	alla dagar
R Riga, Lettland.....	2230-2300	..576	..1350	..5935	.....	.....	16

Reservationer för eventuella ändringar.

Till sist: GOD JUL och ett GOTT NYTT ÅR.

NORSK

Vatikanradioen (ti)	0520-0540	1611, 6185, 7365 kHz
Norea Radio/TWR Monaco	0800-0820	9650 kHz
Radio Moskva	1900-2000	1494, 7115, 7195, 9565, 9735 kHz
Vatikanradioen (ma)	2000-2020	1611, 6185, 7365 kHz
Deutschlandfunk (ma-lø)	2100-2130	1269 kHz + Astra

DANSK

Vatikanradioen (l.fr)	0520-0540	1611, 6185, 7365 kHz
Vatikanradioen (l.to)	2000-2020	1611, 6185, 7365 kHz
RAI Roma (ti,to,sø)	2000-2020	7275, 9710, 11800 kHz
Radio Moskva	2100-2200	1494, 7115, 7150, 7195, 9565, 9735 kHz
Deutschlandfunk (ma-lø)	2130-2200	1269 kHz + Astra

Vatikanradioen, Scandinavian Section, VATICAN STATE
 Norea Radio, Postboks 4807, 4602 Kristiansand, NORGE
 Radio Moskva, Scandinavian Section, Moscow, RUSSLAND
 Deutschlandfunk, Postfach 510640, W-5000 Köln 51, TYSKLAND
 Radio Japan, Scandinavian Section, NHK, Tokyo 150-01, JAPAN
 HCJB, Nordic Service, Apartado 17-01-00691, Quite, ECUADOR
 AWR Forli, Radio Adventkyrkan, Olof Palmes gate 25, S-111 22 Stockholm, SVERIGE
 Radio Riga, Swedish Section, Box 266, Riga, LETTLAND
 Radio Tallinn, Swedish Section, Lomonossovi 21, 200100 Tallinn, ESTLAND
 Radio Polonia, Redacja Szwedzki, Box 46, PL-00-950 Warszawa, POLEN
 Greklands Röst, ERT, P.O.Box 60019, GR-15310 Aghia Paraskevi Attikis, HELLAS
 RAI, Swedish Section, Box 320, I-00195 Roma, ITALIA

Erik Fichtelius,
chef för Riksradiotjänsten
Ekoredaktion:

Det är vi som är den fria radion!

Monopolet avvecklas äntligen! Friheten segrar! Leve den fria radion! I valrörelsen, i rättegångar, regeringssdeklarationer och dyra seminarier för reklamfolk lövprisas nu den nya fria radion. En ny tid rannas.

Visst låter det toppen. Ingen kan väl vara emot frihet i eteren. Men vad är fri radio? Låt oss inte falla i farstun för de enklaste propagandaknepen från reklamradioförespråkarna.

Radio Västmanland
Stockholmsnytt P 1
NÄRRADIO STOCKHOLM P 3
Frälsningsarmen
Radio P 2 Radio Nova
Radio Krishna Södermalms fria
Radio SAF Rama

SKAP
Karolinska

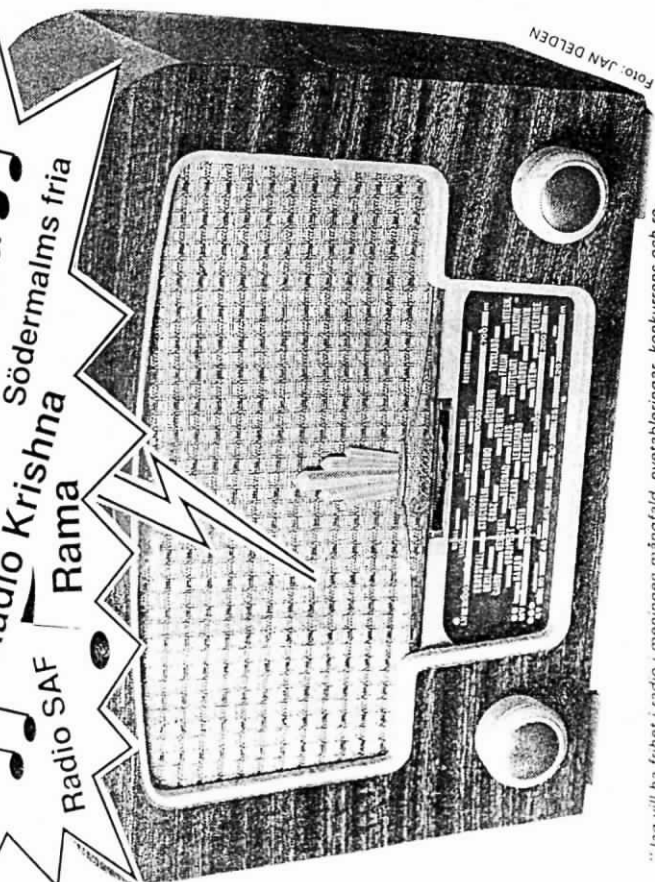

Foto: JAN DELDEN

"Jag vill ha frihet i radio i meningen mångfald, nyetableringar, konkurrens och reklamradio utanför det gamla licenfinansierade monopolet. Men det är falskt av reklamradioförespråkarna att monopolisera begreppet frihet. I ekonomisk publicistisk och politisk mening har vi redan det fria radio", skriver Erik Fichtelius, chef för Dagrens eko

Slopar, Sveriges Radios sånd-
ningsmonopol kommer vi att
få mångfald i eteren. I de
större städerna kommer det att
märkas oredigtigt. Nya radiostationer
kommer bland annat att kunna
tillfridgeställa skilda musikmakare.
Nyheterna kommer att värderas
och presenteras av fler. Men frihet
är inte enbart mångfald. Friheten
kan tex av tekniska skäl aldrig bli
oberoende. Antalet frekvenser är
och förblir begränsat. Framför allt
om stationerna ska kunna sända
med god ljudkvalitet finns det inte
rader för så många. Liksom i andra
länder som avskaffat gamla radio-
monopol krävs en ordnad fre-
kvensfördelning och ett konces-
sionsförhandla. Anarki, att vem
som helst sänder hur som helst, är
inte det samma som frihet.

Men mångfald är ett viktigt steg
på vägen. Vi som jobbar i det gamla
monopolet ser fram emot konkurrens
och att få nära våra krafter
med sig. Personligen är jag
overtygad om att den självständiga,
snabb, trovärdiga och även i
internationell jämförelse högkvalitativa
avtjänstverste Sveriges Radio
ger: kommer att uppskattas än
mer av en publik som får något att
jämfoöra med. Det är nämligen vi -
i public service-radion - som är
den fria radion!

För vad betyder begreppet "fri
radio"? Det får inte missbrukas.
Jag minns ett sammanträffande i
New York för några år sen med en
av USA:s främsta och mest fruktbara
konsumtjournalister - Herb
Denenberg. När jag berättade för
 honom om mina planer på konsu-
mentjournalistik i svensk radio
spände han provande ögonen i mig
och sa lite skrytsamt att själv hade
han minnats kostat TV-bolaget
CBS flera miljoner dollar.

Först förstod jag inte varför det-

maximal frihet. Vi kan faktiskt
publicera kritiska uppgifter om bå-
de flygbolag och lakemedelsprodu-
center utan att kunna oss hotade
av deras annonsavdelningar. Med
en rimlig betydelse av ordet frihet
står ett licensnanserat reklam-
fritt Sveriges Radio mer fritt än
annonsberoende reklamradiosta-
tioner. Det är vi som är den fria ra-
dion!

Publicistisk frihet går för övrigt
som en röd tråd genom hela det re-
gelverk som kringgärdar Sveriges
Radio. En rad organisations- och
avtalsmässiga konstruktioner har
igortts för att säkerställa både ett
ekonomiskt och politiskt oberoende
i den journalistiska verksamhe-
ten. Sveriges Radio är ett aktiebo-
lag med ägare från folkrörelserna,
näringslivet, pressen, staten och
olika kulturinstitutioner.

Reklamradioföreskrifterna brukar
kalla oss för "statsradion".
De mest extrema har försökt
mana fram bilden av ett Stasi-
anknutet gäng politruker. Ett
avskildigt och systematiskt miss-
fäktlighörande av Sveriges Ra-
dio har pågått i många år.

Men i själva verket fungerar
SRR:s politiska oberoende
på toppnivå väl det gäller utlåst-
tandet av styrelseordföranden,
men det betyder inte att journali-
stiken har politiserats. Jag tors-
personligen uttala mig med en viss
erfarenhet. Jag har i mer än fyra
år varit ansvarig utgivare för Ekos
nyhetssändningar i Riksradiot.
Jag har fått jobbet på professionel-
la meriter och vad som ska publi-
ceras i Ekot är ytterst mitt beslut
och ingen annans.

Ingen minister eller företagsledare
kan ringa och säga åt mig vad
Ekot ska sända. Ekot står för en
opartisk och saklig nyhetsformid-

ing. Vi vinnlaggar oss om att vara
snabb och korrekta, oberoende av
olika partsintressen. Vi anstränger
oss att kritiskt granska politiska
och ekonomiska makthavare. In-
gen kan på allvar hävda att vi går i
ledband för stat, parti eller företag.
Detta har också publiken uppfattat.
Så sent som i våras visade en rap-
port från Göteborgs universitet att
Ekot i radion är den nyhetsför-
medlare som svenska folket litat
mest på.

Det är faktiskt vi som står för
den fria radion också i mening-
en politiskt oberoende. Sjuga vad
man vill om SAF:s närradio -
men i fråga om politisk frihet
ligger nog Sveriges Radio några
steg före. Och Radio Novas
dömda stationschef må tala sig
bes om yttrandefrihet i sin
mänskliga rättigheter och
kamp för reklamradio - men
hittills har denna berömda ra-
diostation inte publicerat ett en-
dast kritiskt avslöjande. Disko-
musik och reklamnutar är inte
liktydigt med fri och granskande
journalistik.

Jag vill ha frihet i radio i me-
ningen mångfald, nytable-
ringar, konkurrens och re-
klamradio utanför det gamla li-
censfinansierade
monopolet. Men
det är falskt av re-
klamradiofö-
språkarna att mo-
nopolisera begrepp-
et frihet. I ekono-
misk, publicistisk
och politisk me-
ning har vi redan
en fri radio!

ERIK FICHELTIUS
Ekochef

sista sidan

I Afrika slår infödingarna med klubbor i
marken och utstöter blodisande vrål.
Etnologerna kallar det primitivt uttryckssätt.
Här i Sverige kallar vi det golf.